

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-2>

УДК 330.1

JEL classification: C18, C44, C83, D81, F02

ГРИЦИНА Леся

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1606-8862>

e-mail: hrytsynal@khmnu.edu.ua

ХАРУН Олена

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4510-1924>

e-mail: harunelena74@gmail.com

ЯРЕМЕНКО Оксана

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3643-3230>

yaremvo@ukr.net

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЕРТНИХ МЕТОДІВ У АНАЛІЗІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

У статті обґрунтовано доцільність застосування експертних методів у дослідженні міжнародних економічних процесів в умовах глобальної турбулентності та інформаційної невизначеності. Доведено, що складність і багатфакторність міжнародних економічних відносин обмежують ефективність традиційних кількісних підходів. Розкрито сутність індивідуальних і колективних експертних методів, окреслено алгоритм організації експертного опитування та підходи до відбору й зважування експертів. Обґрунтовано використання коефіцієнта конкордації Кендалла, критерію Пірсона та методу аналізу ієрархій для підвищення достовірності результатів. Визначено, що експертні методи в дослідженні міжнародних економічних процесів не лише компенсують дефіцит об'єктивних статистичних даних, а й забезпечують адаптивність аналітичних моделей до динаміки глобального середовища. Їх комплексне використання у межах чітко організованої методологічної процедури підвищує наукову обґрунтованість стратегічних рішень та сприяє формуванню ефективних моделей розвитку в системі міжнародної економіки

Ключові слова: експертні методи; міжнародні економічні відносини; інформаційна невизначеність; глобальна турбулентність; коефіцієнт конкордації Кендалла; критерій Пірсона; метод аналізу ієрархій; багатокритеріальний аналіз.

HRYTSYNA Lesia, KHARUN Olena, YAREMENKO Oksana

Khmelnytskyi National University

METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR APPLYING EXPERT METHODS IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS ANALYSIS

The article examines the theoretical and methodological foundations for applying expert methods within the system of scientific research on international economic processes under conditions of global turbulence and informational uncertainty. It substantiates that international economic relations, as a complex, multi-actor and asymmetric system, are characterized by high dynamism, dependence on political and geopolitical factors, and weak structuring, which limits the effectiveness of traditional quantitative analytical methods. The expediency of integrating an expert approach that combines formalized procedures with professional experience and analytical intuition of specialists is demonstrated.

The essence of individual and collective expert methods, their advantages and limitations are revealed, with particular attention paid to the risks of subjectivism and group pressure. An algorithm for organizing expert surveys is proposed, including problem formulation, formation of a competent expert group, development of research instruments, economic and statistical processing of results, and verification of their reliability. The necessity of selective expert recruitment and the application of a weighting approach to aggregate judgments, taking into account the level of expert competence, is substantiated.

The significance of Kendall's coefficient of concordance for measuring the consistency of expert assessments and Pearson's criterion for testing their statistical significance is determined. Particular attention is paid to the Analytic Hierarchy Process as a tool for transforming multicriteria problems into a system of mathematically grounded priorities with consistency control of pairwise comparison matrices. It is concluded that the comprehensive application of expert methods forms a reliable methodological filter, enhances the objectivity of results, and ensures the adaptability of analytical models to the dynamics of the international economic environment.

Keywords: expert methods; international economic relations; information uncertainty; global turbulence; Kendall's coefficient of concordance; Pearson's criterion; Analytic Hierarchy Process; multicriteria analysis.

Стаття надійшла до редакції / Received 09.03.2026

Прийнята до друку / Accepted 10.05.2026

Опубліковано / Published 28.05.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© ГРИЦИНА Леся, ХАРУН Олена, ЯРЕМЕНКО Оксана

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Міжнародні економічні відносини є складною системою, що охоплює сукупність економічних зв'язків між державами, регіональними інтеграційними об'єднаннями, транснаціональними корпораціями та

міжнародними організаціями. Їхньою ключовою особливістю є наднаціональний характер регулювання, оскільки поряд із національним законодавством значну роль відіграють норми й механізми, сформовані в межах МВФ, Світового банку, СОТ. Ці процеси характеризуються багатосуб'єктністю, асиметрією економічного розвитку держав, нерівномірністю розподілу ресурсів і впливів, а також значною залежністю від політичних і геополітичних факторів, що формують контекст прийняття економічних рішень.

Водночас міжнародні економічні процеси відзначаються високою динамічністю, турбулентністю та багатокритеріальністю. Зміни валютних курсів, трансформація глобальних ланцюгів доданої вартості, фінансові кризи та технологічні інновації здатні швидко змінювати параметри міжнародної взаємодії. Інституційна та культурна різноманітність країн ускладнює координацію економічної діяльності, тоді як глибока взаємозалежність національних економік посилює ефект поширення кризових явищ. За таких обставин статистичні дані часто відображають лише ретроспективну динаміку та не дозволяють адекватно прогнозувати майбутні тенденції. Крім того, міжнародні економічні процеси супроводжуються високим рівнем інформаційної асиметрії, що ускладнює формування об'єктивної емпіричної бази дослідження.

Як наслідок традиційні кількісні методи аналізу часто виявляються недостатніми для адекватного відображення складних і слабкоструктурованих явищ, що зумовлює необхідність застосування експертних методів дослідження. Саме експертний підхід дозволяє інтегрувати професійні знання, практичний досвід і аналітичну інтуїцію фахівців, забезпечуючи обґрунтованість прогнозів і стратегічних рішень у сфері міжнародної економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика застосування експертних методів у процесі прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності активно розробляється вітчизняними науковцями. Зокрема, у праці М. Левіної-Костюк, О. Мельничук та Н. Телічко [1] розкрито сутність методів прийняття рішень за умов дефіциту інформації, акцентовано на ролі експертних оцінок як інструменту мінімізації ризиків і підвищення їх обґрунтованості. У свою чергу, Р. К. Шурпенкова [2] розглядає евристичні методи як інструмент аналітичного забезпечення слабкоструктурованих систем. Ретроспективний аналіз розвитку групових експертних методів здійснено Т. Г. Гутор [5], яка окреслює еволюцію підходів до організації експертного оцінювання та визначає ключові методологічні проблеми, пов'язані з впливом суб'єктивних чинників.

Окремий напрям досліджень, що розкривається у роботах А. І. Куртова та співавторів [3], С. П. Кучини [4], О. М. Величка та Т. Б. Гордієнка [6], М. М. Потьомкіна та співавторів [8], С. Б. Каденка і В. В. Циганка [9], присвячений удосконаленню процедур формалізації експертних суджень, врахування компетентності експертів при агрегуванні результатів, оцінювання ефективності експертних методів загалом. Разом з тим, незважаючи на вагомий внесок зазначених авторів, питання комплексного застосування експертних методів у дослідженні міжнародних економічних процесів потребує подальшого теоретико-методологічного узагальнення, зокрема з урахуванням специфіки глобальної турбулентності та багатофакторності міжнародного економічного середовища.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування доцільності та особливостей застосування експертних методів у системі методології та організації наукових досліджень міжнародних економічних процесів, а також розроблення алгоритму формування, валідації та перевірки узгодженості експертних оцінок в умовах інформаційної невизначеності та високої турбулентності глобального економічного середовища.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практика доводить, що за умов високої турбулентності міжнародного соціально-політичного та економічного середовища класичні лінійно-раціональні моделі часто виявляються неспроможними визначити ефективні шляхи розв'язання актуальних проблем, оскільки ігнорують суб'єктивні та емоційні компоненти життя.

Експертні методи являють собою специфічну технологію прийняття управлінських рішень в умовах інформаційної невизначеності та дефіциту об'єктивних даних. Використання експертного підходу дозволяють фахівцям зосередитися не лише на оцінці об'єктивних наслідків, а й на тлумаченні явищ, враховуючи двозначності та парадокси. Експертна оцінка дозволяє здійснювати вибір оптимальної стратегії та прогнозувати майбутній стан об'єкта дослідження навіть у ситуаціях, де ігнорування суб'єктивного фактора призвело б до помилковості прогнозів та стратегічних прорахунків [1].

Ефективність застосування експертних методів значною мірою визначається організаційною формою їх реалізації. У науковій літературі [1-10] прийнято виділяти дві основні групи експертних методів – індивідуальні та колективні, кожна з яких має власну логіку формування оцінок, процедурні особливості та сферу доцільного застосування. Характеристика основних видів індивідуальних та колективних методів експертного опитування представлена у таблиці 1.

Таблиця 1.

Характеристика індивідуальних та колективних методів експертного опитування

Назва методу	Сутність методу	Особливості застосування	Переваги	Обмеження
Індивідуальні методи				
Інтерв'ювання	Усне опитування експерта за визначеним переліком питань	Потребує попередньої розробки сценарію розмови та фіксації відповідей	Глибоке розкриття логіки експерта та можливість оперативного уточнення деталей	Висока трудомісткість та ризик суб'єктивного впливу інтерв'юера на фахівця
Анкетування	Письмове (або електронне) опитування за стандартизованою формою	Використовує бальні шкали або ранжування факторів за пріоритетністю	Можливість охопити велику кількість фахівців та легкість статистичної обробки	Ризик формального ставлення експертів до заповнення та неможливість уточнити відповідь
Аналітичні доповіді	Самостійна підготовка експертом розгорнутого документа з аналізом проблеми	Експерт діє автономно, спираючись на власний професійний досвід та інтуїцію	Максимальна концентрація інтелектуального потенціалу та відсутність групового тиску	Складність у зіставленні та агрегуванні різних за структурою доповідей
Метод сценаріїв	Побудова логічних ланцюжків розвитку подій у майбутньому	Використовується для стратегічного планування в умовах глобальної турбулентності	Дозволяє врахувати багатофакторність та неочевидні ризики зовнішнього середовища	Висока залежність від уяви експерта та складність кількісної верифікації
Колективні методи				
Метод комісії	Колективне обговорення проблеми з прийняттям спільного рішення	Дозволяє зіставити аргументи різних наукових шкіл та інституцій	Оперативне виявлення суперечностей та можливість їх негайного врегулювання	Психологічний дискомфорт експертів при публічній відмові від своєї первісної думки
Мозковий шторм	Генерація ідей без їх критичної оцінки на першому етапі	Спрямований на пошук нестандартних рішень у кризових ситуаціях	Висока швидкість отримання ідей та стимулювання творчого мислення	Ризик домінування авторитетних фахівців та розпорошення уваги на другорядні деталі
Метод Делфі	Багатоетапне анонімне опитування з узгодженням позицій	Передбачає ознайомлення експертів із думками колег між турами опитування	Усунення групового тиску та досягнення високої узгодженості думок	Велика тривалість процедури та необхідність постійної мотивації експертної групи

узагальнено та доповнено авторами на основі [1-10]

Як бачимо з таблиці 1 індивідуальні експертні методи ґрунтуються на отриманні від фахівців незалежних суджень без безпосередньої взаємодії між ними. Подальше опрацювання результатів здійснюється аналітиком або дослідницькою групою з метою агрегування оцінок і формування узагальненого рішення. Перевагою такого підходу є можливість максимально повного використання інтелектуального потенціалу кожного експерта, збереження автономності мислення та мінімізація групового впливу. Крім того, індивідуальні методи відзначаються відносною організаційною простотою та меншими витратами часу на координацію процесу. Водночас обмеженість знань і досвіду окремого фахівця зумовлює ризик однобічності оцінювання, що може посилювати суб'єктивізм отриманих результатів.

З огляду на зазначені обмеження у практиці досліджень міжнародних економічних процесів більшого поширення набули колективні експертні методи, що передбачають взаємодію між залученими фахівцями. Колективні експертні оцінки (методи колективної роботи експертної групи) полягають у виробленні спільного судження шляхом обговорення проблеми, зіставлення аргументів та узгодження позицій. У наукових джерелах їх також називають методами прямого (безпосереднього) отримання колективної думки.

Основною перевагою колективних методів є забезпечення різнобічності та глибини аналізу, оскільки проблема розглядається з позицій різних наукових шкіл, професійного досвіду та інституційних підходів. Ефект синергії групового мислення дозволяє уточнювати аргументацію, виявляти слабкі місця попередніх суджень та формувати більш зважені висновки [1, 2, 10].

Таким чином, вибір між індивідуальною та колективною формами експертного оцінювання має здійснюватися з урахуванням характеру досліджуваної проблеми, рівня її складності, часових обмежень та необхідного ступеня глибини аналітичного опрацювання. У сфері міжнародних економічних відносин, де досліджувані процеси є багатофакторними та багаторівневими, доцільним є комбінування обох підходів із подальшою статистичною верифікацією узгодженості отриманих оцінок.

Спільними характеристиками обох груп експертних методів є те, що вони ґрунтуються на двох фундаментальних засадах: визнанні індивідуального досвіду фахівця як якісного джерела раціонально опрацьованої інформації (знань та інтуїції) та ефекті синергії групової думки, що дозволяє наблизитися до найбільш ефективного вирішення проблеми через інтуїтивно-логічний аналіз [3].

Алгоритм проведення експертного опитування та обробки результатів експертизи містив такі невід'ємні кроки: постановка завдання, окреслення мети дослідження та її логічне формулювання; встановлення відповідальної особи та координатора проведення експертизи; встановлення групи експертів із числа провідних та компетентних фахівців у галузі дослідження та поставлених задач; розробка анкети із чітко окресленим колом питань та варіантами відповідей як за пріоритетністю, так і за бальною шкалою; економіко-статистична обробка експертного опитування; аналіз результатів експертних оцінок та достовірність проведення анкетування [4].

Попри високу ефективність, експертні методи мають свої критичні вразливості, головною з яких є ризик суб'єктивізму та можливість надмірного впливу авторитетних фахівців із великим досвідом на загальну думку групи, небажання експертів публічно відмовлятися від своєї думки, небажання експертів суперечити загально прийнятій точці зору тощо [5]. У таблиці 2 узагальнені основні переваги та недоліки експертних методів.

Таблиця 2.

Переваги та недоліки експертних методів у дослідженні міжнародних економічних відносин

Переваги експертних методів	Недоліки експертних методів
Можливість роботи в умовах невизначеності - дозволяють приймати рішення за відсутності повних статистичних даних або при їх низькій достовірності	Суб'єктивність оцінок - Результати залежать від індивідуального досвіду, переконань та професійної позиції експерта
Інтеграція професійного досвіду - поєднують знання, інтуїцію та практичний досвід фахівців різних сфер	Когнітивні викривлення - ефект якоря, надмірна впевненість, групове мислення можуть впливати на якість рішень
Гнучкість та адаптивність - легко модифікуються під специфіку досліджуваної проблеми	Висока залежність від якості формування групи - неправильний відбір експертів знижує достовірність результатів
Можливість оцінки нематеріальних факторів - дозволяють враховувати політичні ризики, інституційні бар'єри, поведінкові аспекти	Складність організації процедури - потребують чіткої координації, розробки анкет, багатоступеневої перевірки
Формування стратегічного бачення - сприяють розробці сценаріїв розвитку міжнародних економічних процесів	Ризик впливу авторитетів - у колективних методах можливий тиск домінуючих учасників
Швидкість отримання результатів - у порівнянні з довготривалими емпіричними дослідженнями дозволяють швидко сформувавши оцінку	Обмежена відтворюваність - повторне дослідження з іншою групою може дати відмінні результати
Доповнення кількісних моделей - можуть застосовуватись для формування гіпотез, визначення напрямів подальших досліджень	Ризик формального підходу - без глибокого аналізу процедура може звестися до механічного накопичування думок

узагальнено та доповнено авторами на основі [1-10]

Уникнення зазначених вище недоліків вимагають особливо ретельного підходу до формування експертної групи з числа провідних компетентних фахівців, чий професійний досвід, аналітична підготовка та обізнаність у предметній сфері відповідають складності досліджуваної проблеми [1].

У контексті міжнародних економічних відносин, що характеризуються багаторівневістю, асиметрією інформації та високою динамікою змін, недостатньо залучити лише формально кваліфікованих спеціалістів — необхідно забезпечити репрезентативність експертного середовища з огляду на галузеву спеціалізацію, інституційний досвід, регіональну обізнаність та практичну участь у міжнародних економічних процесах.

Процедура формування експертної групи має передбачати оцінювання рівня компетентності потенційних учасників за визначеними критеріями, до яких можуть відноситись стаж професійної діяльності, наявність наукових публікацій або практичних результатів у відповідній сфері, участь у міжнародних проєктах, рівень теоретичної підготовки та здатність до системного мислення тощо. Доцільним є застосування коефіцієнтів компетентності, що дозволяють кількісно врахувати вагу суджень окремих експертів при агрегуванні результатів. Як зазначають дослідники (зокрема, у працях О. М. Величка та Т. Б. Гордієнка [6]), врахування об'єктивних професійних даних експерта дозволяє суттєво підвищити достовірність кінцевих результатів оцінювання.

Процес відбору та валідації експертної групи в МЕВ має базуватися на двох основних підходах:

1. Селективний відбір (фільтрація): Використання спеціальних методик для ідентифікації найбільш кваліфікованих фахівців у конкретній вузькій галузі (наприклад, міжнародний інвестиційний менеджмент або світові фінансові ринки). Це дає змогу відсіяти респондентів, чий рівень знань не відповідає складності поставленої наукової проблеми.

2. Ваговий підхід (диференціація думок): Врахування оціненої компетентності безпосередньо в математичних розрахунках. Замість рівнозначного врахування всіх голосів, думки більш кваліфікованих експертів отримують більшу «вагу» при агрегуванні даних. Такий підхід дозволяє нівелювати вплив менш обґрунтованих оцінок на загальний результат прогнозу [6].

У наукових дослідженнях міжнародних економічних процесів, де висновки часто базуються на суб'єктивних судженнях фахівців, критично важливим є етап об'єктивізації отриманих даних. Основним інструментом для визначення ступеня спільності думок групи експертів виступає коефіцієнт конкордації Кендалла. Його застосування дозволяє досліднику перейти від простого збору думок до кількісного вимірювання рівня їхньої узгодженості.

Коефіцієнт конкордації є показником множинної рангової кореляції та варіюється в межах від 0 (повна відсутність згоди) до 1 (абсолютна однотайність). У контексті МЕВ, де експертна група може складатися з представників різних економічних шкіл або державних інституцій, високе значення коефіцієнта конкордації - більше 0,7 - слугує підтвердженням того, що виявлені пріоритети — наприклад, фактори інвестиційної привабливості регіону чи ризики зовнішньоторговельної експансії — мають під собою об'єктивне підґрунтя, а не є результатом випадкового збігу.

Однак самого розрахунку коефіцієнта конкордації недостатньо для визначення наукової достовірності результатів. Для перевірки невіпаковості отриманого показника узгодженості застосовується критерій згоди Пірсона. Це етап статистичної перевірки гіпотез, де: нульова гіпотеза стверджує, що узгодженість між експертами відсутня, а отримане значення є випадковим; альтернативна гіпотеза підтверджує, що думки експертів узгоджені не випадково. Якщо розраховане значення критерія Пірсона перевищує табличне (критичне) для заданого рівня значущості та ступенів свободи, нульова гіпотеза відхиляється. Це дає науковцю право стверджувати, що результати експертного опитування є репрезентативними та можуть бути використані для подальшого моделювання міжнародних економічних стратегій. Таким чином, поєднання коефіцієнта конкордації Кендалла та критерію Пірсона формує надійний методологічний фільтр. Він дозволяє відсіяти недостовірні експертні дані та забезпечити високу якість прийняття рішень у слабкоструктурованих системах світового господарства, де прямі кількісні методи прогнозування демонструють обмежену ефективність [7].

Ще однією ключовою методологічною проблемою наукового аналізу міжнародних економічних процесів є відсутність об'єктивних еталонних значень для верифікації результатів експертиз у слабкоструктурованих предметних областях. В умовах неможливості прямого порівняння з "еталоном", оцінка ефективності експертних методів має базуватися на комплексному аналізі їхньої точності, тривалості роботи та узгодженості результатів. Важливим аспектом організації досліджень у сфері МЕВ є врахування психофізіологічних обмежень експертів (оптимальна кількість порівнюваних об'єктів — до 7 одиниць), що мінімізує логічні помилки. Для підвищення достовірності висновків в умовах інформаційної невизначеності доцільним є використання підходу "глибинної істини" (*ground truth*) та імітаційного моделювання (*simulation*) матриць попарних порівнянь, що дозволяє емпірично визначити пороги узгодженості та обрати метод з найменшою середньою похибкою агрегування даних».

Одним із найефективніших інструментів якісного аналізу в системі міжнародних економічних відносин є метод аналізу ієрархій (MAI) - багатофункціональний інструментом для прийняття компромісних рішень у складних системах, де чинники не піддаються прямому аналітичному опису. Основою методу є декомпозиція проблеми на ієрархічні рівні та подальше формування матриць попарних порівнянь для кожного вузла ієрархії. Процедура попарного порівняння передбачає послідовне оцінювання відносної важливості факторів за шкалою Т. Сааті, де експерт визначає рівень переваги одного об'єкта над іншим. 9-бальна шкала Т. Сааті передбачає, що бал 1 означає рівноцінність факторів, 3 — помірну перевагу, 5 — сильну перевагу, 7 — дуже сильну, а 9 — крайню перевагу одного чинника над іншим. Проміжні парні значення (2, 4, 6, 8) використовуються для уточнення оцінок. Результатом є формування квадратної обернено-симетричної матриці. Така структура дозволяє математично обчислити вектор пріоритетів як головний власний вектор матриці, що забезпечує перехід від відносних порівнянь до конкретних вагових коефіцієнтів впливу факторів. Метод попарних порівнянь виступає альтернативою традиційним кількісним вимірюванням у ситуаціях, де об'єкти дослідження мають "неосяжний" (*intangible*) характер. Методологічна перевага цього підходу полягає у спрощенні складних багатокритеріальних задач до серії бінарних порівнянь, що дозволяє експерту більш точно висловити свої переваги та виявити приховані закономірності розвитку світогосподарських зв'язків. Ключовим аспектом успішного застосування MAI є забезпечення узгодженості матриць, що перевіряється через індекс та відношення узгодженості [8, 9].

Це передбачає відсутність суперечностей у транзитивних ланцюжках оцінок, що є критично важливим при моделюванні стратегічних альтернатив виходу на зовнішні ринки чи оцінці геополітичних ризиків. Таким чином, перехід від прямого оцінювання до попарного зіставлення об'єктів мінімізує суб'єктивні викривлення та дозволяє особі, що приймає рішення, оперувати математично обґрунтованими пріоритетами, сформованими на базі фахової інтуїції та наукового досвіду [9].

Таким чином, ретельний добір експертів у поєднанні з формалізованими процедурами обробки їхніх суджень формує методологічний каркас експертного дослідження. Лише за умов дотримання цих вимог експертні оцінки можуть виступати надійним джерелом інформації, здатним компенсувати дефіцит об'єктивних статистичних даних та забезпечити обґрунтованість управлінських рішень в умовах інформаційної невизначеності [1].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті дослідження встановлено, що в умовах високої турбулентності міжнародного соціально-політичного та економічного середовища класичні лінійно-раціональні моделі аналізу не забезпечують належного рівня адекватності прогнозування та стратегічного планування. Складність, багатфакторність і

слабка структурованість міжнародних економічних процесів зумовлюють необхідність застосування інструментарію, здатного інтегрувати як формалізовані аналітичні процедури, так і професійний досвід та інтуїцію фахівців. У цьому контексті експертні методи виступають системоутворюючим елементом методології наукових досліджень у сфері міжнародної економіки.

Обґрунтовано, що ефективність експертного підходу безпосередньо залежить від якості формування експертної групи, зокрема від застосування селективного відбору фахівців та використання вагового підходу до врахування їх компетентності. Доведено доцільність поєднання якісного експертного аналізу з процедурами кількісної верифікації результатів, зокрема через використання коефіцієнта конкордації Кендалла для вимірювання рівня узгодженості думок і критерію Пірсона для статистичної перевірки їх невинності. Такий підхід забезпечує об'єктивізацію суб'єктивних суджень і підвищує достовірність отриманих результатів.

Визначено, що метод аналізу ієрархій як інструмент попарних порівнянь дозволяє трансформувати складні багатокритеріальні задачі міжнародної економіки у систему математично обґрунтованих пріоритетів за умови контролю індексу узгодженості. Застосування зазначених процедур формує надійний методологічний фільтр, що мінімізує вплив когнітивних викривлень і групового тиску, характерних для колективних оцінювань.

Отже, експертні методи в дослідженні міжнародних економічних процесів не лише компенсують дефіцит об'єктивних статистичних даних, а й забезпечують адаптивність аналітичних моделей до динаміки глобального середовища. Їх комплексне використання у межах чітко організованої методологічної процедури підвищує наукову обґрунтованість стратегічних рішень та сприяє формуванню ефективних моделей розвитку в системі міжнародної економіки.

Література

1. Левіна-Костюк, М., Мельничук, О., & Телічко, Н. Методи прийняття управлінських рішень в умовах недостатньої інформації. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-40>
2. Шурпенкова Р. К. Особливості застосування евристичних методів в аналізі господарської діяльності підприємства. *Вісник Університету банківської справи*. 2016. № 1-2. С. 84–88.
3. Куртов А. І., О. В. Полікашин, А. І. Потіхенський, В. М. Александров Експертні оцінки. Метод "Делфі" як технологія прийняття управлінських рішень. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2017. № 1. С. 118-122.
4. Кучин С. П. Поєднання компаративного аналізу, експертного методу та методу головних компонент при дослідженні стану розвитку та рівня безпеки соціально-культурної сфери України. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 246–254.
5. Гутор Т. Г. Ретроспективні основи процесу становлення та розвитку групового методу експертного оцінювання. *Сучасні медичні технології*. 2013. № 2. С. 37-39
6. Величко О. М., Гордієнко Т. Б., Коломієць Л. В. Методика експертної оцінки з урахуванням компетентності експертів. *Металургическая и горнорудная промышленность*. 2014. № 5. С. 109-111.
7. Немкова О. А., Русинко М. К. Оцінка інвестиційних проєктів методом експертних оцінок. *Вісник Університету банківської справи*. 2016. № 1-2. С. 112–116
8. Потьомкін М. М., Ніколаско М. В., Гразіон Д. І. Удосконалення методу аналізу ієрархій на основі уточнення процедур формування матриць парних порівнянь. *Кібернетика та системний аналіз*. 2020. Т. 56, № 4. С. 154–163.
9. Каденко С. Б., Циганок В. В. Підходи до оцінки ефективності експертних методів. *Реєстрація, зберігання і обробка даних*. 2019. Т. 21, № 2. С. 56–71
10. Величко О. М., Коломієць Л. В., Гордієнко Т. Б., Шевцов А. Г., Карпенко С. Р., Габер А. А. Групове експертне оцінювання та компетентність експертів / Загал. ред. д-ра техн. наук Величка О. М. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 286 с.

References

1. Levina-Kostiuk, M., Melnychuk, O., & Telichko, N. (2022). Metody pryiniattia upravlinskykh rishen v umovakh nedostatnoi informatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*, (43). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-40>
2. Shurpenkova R. K. Osoblyvosti zastosuvannya evrystychnykh metodiv v analizi hospodarskoi diialnosti pidpriemstva. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*. 2016. № 1-2. S. 84–88.
3. Kurtov A. I., O. V. Polikashyn, A. I. Potikhenskyi, V. M. Aleksandrov Ekspertni otsinky. Metod "Delfi" yak tekhnolohiia pryiniattia upravlinskykh rishen. *Zbiryk naukovykh prats Kharkivskoho universytetu Povitrianykh Syl*. 2017. № 1. S. 118-122.
4. Kuchyn S. P. Poiednannya komparatyvnoho analizu, ekspertnoho metodu ta metodu holovnykh komponent pry doslidzhenni stanu rozvytku ta rivnia bezpeky sotsialno-kulturnoi sfery Ukrainy. *Ekonomichnyi forum*. 2019. № 2. S. 246–254.
5. Hutor T. H. Retrospektyvni osnovy protsesu stanovlennia ta rozvytku hrupovoho metodu ekspertnoho otsiniuvannia. *Suchasni medychni tekhnolohii*. 2013. № 2. S. 37-39
6. Velychko O. M., Hordiienko T. B., Kolomiets L. V. Metodyka ekspertnoi otsinky z urakhuvanniam kompetentnosti ekspertiv. *Metallurhycheskaia y hornorudnaia promyshlennost*. 2014. № 5. S. 109-111.
7. Niemkova O. A., Rusynko M. K. Otsinka investytsiinykh proektiv metodom ekspertnykh otsinok. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*. 2016. № 1-2. S. 112–116
8. Potomkin M. M., Nikolaienko M. V., Hraziun D. I. Udokonalennia metodu analizu iierarkhii na osnovi utochnennia protsedur formuvannia matryts parnykh porivnian. *Kibernetika ta systemnyi analiz*. 2020. T. 56, № 4. S. 154–163.
9. Kadenko S. B., Tsyhanok V. V. Pidkhyody do otsinky efektyvnosti ekspertnykh metodiv. *Reiestratsiia, zberihannia i obrobka danykh*. 2019. T. 21, № 2. S. 56–71
10. Velychko O. M., Kolomiets L. V., Hordiienko T. B., Shevtsov A. H., Karpenko S. R., Haber A. A. Hrupove ekspertne otsiniuvannia ta kompetentnist ekspertiv / Za zahal. red. d-ra tekhn. nauk Velychka O. M. – Odessa: FOP Bondarenko M.O., 2015. – 286 s.